

Vidim te ...

Vidim te, kako doraščaš; kakor na dlani gledam tvoje življenje. Danes, jutri, čez deset, čez dvajset let. In te ljubim, ker tvoje življenje je bilo moje, in moje bo tvoje. Mi smo kakor sklenjena veriga.

V dnevih trpke nejevolje, ko te bo obletavala nelepa vsakdanjost nalik netopirjem, ki se zadevajo zvečer ob belo zidovje hiš, te bo zazeblo do srca. Ob uri najbolj bridki si poiščeš samoto, kjer boš sklenil roke in šel iskat — svoj mladi čas.

Prav gotovo ga pojdeš iskat.

Za tolažbo in zdravilo ga pojdeš iskat.

Ti bo v tolažbo, ti bo v hladeče zdravilo?

Trudnih rok boš segal skozi gosti mrak trpljenja za svetlo mladostjo. Ali boš stregel kaplje utehe v razbolelo dlan?

Blagor ti, če jih boš!

* * *

Kakšno je življenje, ki ga živiš, deček? Mlad si, zdrav si in lep! Od Boga imaš um in prosto voljo: vse ti je dano, kar ti le dano biti more. Na tebi, samo na tebi je, da živiš mladost dobrega človeka. Nad tvojo dušo in nad tvojim telesom bdi neutruden zvonar — vest. Kadar se oglasi njegov zvonec, ali ga poslušaš in greš za njim? Srečen ti, če ga poslušaš in greš za njim. Blagor za tvoja mlada leta in stokrat blagor za tvoja stara leta. Vest, deček, to je vse, in vsa modrost je samo ena: ko bi ljudje znali in hoteli poslušati glas vesti, bi ne vedeli mi za gorje na svetu. Vadi se, hóti, da boš slišal njen najrahljejši klic!

Na tebi je, da živiš življenje dobrega človeka.

* * *

Zdaj je zima in burja in led. Na okna riše mraz vseprek blede, mrzle rože. Če dihaš vanje, se raztajajo in izginejo. Tako bo raztopila misel na zdravo, pošteno mladost hladne rože, ki jih riše življenje toli rado.

In tako diham v tvoje srce še jaz, ki te imam rad. Ki te poznam in te imam rad. Sem s teboj vsako uro tvojega časa: s teboj, ko stojiš spomladi na griču in pevaš v zdravi objesti; s teboj, ko sanjaš zvečer ob prebrani knjigi; s teboj blizu in daleč, s teboj v luči in mraku. In ponoči, ko spiš, iščem zate besedo, da ti jo rečem.

Ali jo zavržeš?

* * *

Na tebi je, da živiš življenje dobrega človeka. Tvoja mati, tvoj oče in mi drugi, vsi smo lončarji. Zastonj se trudimo, če ni ilo pravo.

Anton Žužek.

Jos. Vandot:

Roža z Mucne gore.

6.

ipnikov Gab nazadnje že sam ni vedel, koliko časa že javka in vzdihuje v samotnem, črnem hlevu. Zdelo se mu je, da je minila že cela večnost, odkar ga je zaprl neznani mož v hlev. Pa saj tudi ni mogel vedeti, če je že pozno ali pa zgodaj. Samo to je vedel, da je še dan. Zakaj skozi ozko linico se je še vedno usipala dnevna svetloba, ki je pa le borno in medlo razsvetljevala črni hlev. Pričela je Gaba mučiti lakota, a še huje ga je mučila žeja. Pa se je domislil, da ima v malhi še nekaj kruha in sira. Hlastno je vzel oboje in pojedel, pa mu je nekoliko odleglo. Samo žeja je bila še huda, huda... »No, lepo sem si postlal,« je godrnjal Gab na listju. »Zadnji košček kruha sem zdaj-le pojedel. A kaj bom imel jutri? In pojutrišnjem? — Od lakote bom poginil, če ne bom umrl že danes od žeje. Da more biti ta mož tako hudoben! Saj mu nisem storil nič žalega, pa

me zapre sem v ta hlev in me nemara ne izpusti nikoli več iz njega. Oh, ali ni vse to samo zaradi tiste rože-ponože, ki sem jo bil utrgal v Mucni gori? Saj je tudi rajnki Martin nesrečno umrl, in znabiti bom tudi jaz, kakor so dejali stari oče...»

Gab se je prestrašil te misli, da so se mu lasje kar naježili. Skočil je z listja in je stopil k durim. Pričel jih je stresati in je vpil na ves glas, da je postal popolnoma hripav. — »Stric, oj stric!« je vpil. »Ali me slišite? Sem pridite in me izpustite iz hleva! Tu bom poginil od lakote in žeje... Usmilite se me, stric, ker sem nedolžen! Medveda zaprite sem-kaj! Medved je ukradel ovco. Saj sem ga videl doli v goščavi... Stric, stric!«

A Gab je razbijal in vpil in tulil zaman. Nihče ga ni slišal in tudi nihče ni prišel bliže. Ves utrujen in zasopel je naposled odnehal, ker ni mogel več razbijati in vpiti. Splazil se je nazaj h kupu listja, legel vanj in zaril glavo globoko v listje. Zajokal je in jokal dolgo, dolgo... Ko se je spet pomiril, se je dvignil in hotel hoditi po hlevu gor in dol, da še enkrat vse lepo premisli, kako bi vendarle pobegnul iz zaprtega hleva. Toda Gab ni mogel hoditi, ker ni videl ničesar več, niti lesenih sten in ne trdnih vrat. Tema, črna, gosta tema se je razprostrla okrog Gaba, da ni videl niti roke, če jo je dvignil pred oči. Gab se je ozrl na linico, da pogleda, zakaj ne sije več beli dan skozi njo. A niti linice ni videl več. Videl je samo temo, črno temo, ki je bila tako čudna, da je postalo Gaba strah.

»Oj, noč je že!« je spreletelo Gaba. »Ponoči bom pa sam, in nihče me ne bo branil, če pride nad me kakšen divji strah... Saj vem, da straši ponoči po takih hlevih. V vseh takih črnih hlevih straši, pa bi ravno v tem-le ne? Ali pa pride sama bridka smrt, ki jo je poslala roža-ponoža, kakor je prišla po rajnkega Martina? Oj, kaj bo z menoj!«

Lasje so stopili Gabu pokonci. Naglo se je splazil k listju in je sedel nanj. Tesno se je stisnil k leseni steni in strmел ves prestrašen v gosto temo. Prekrižal se je s tresočo roko in molil iz preplašenega globokega srca: »Oče naš, ki si v nebesih...« Dvajset očenašev je pomolil, pa je prenehal in poslušal. Zakaj zazdelo se mu je, da so se oglasili zunaj trdi, glasni koraki. — »Nemara je tisti kozavi mož?« je pomislil. »Semkaj prihaja — prihaja zato, da me izpusti iz hleva. Spoznal je nemara, da me je zaprl po krivem, in sem nedolžen.«

Koraki so postajali vedno glasnejši in so se vedno bolj bližali. Utihi nili so tik ob durih. Tedaj je zaropotalo zunaj, duri so zaječale in se odprle. Gab se je ozrl na uhod, pa je zagledal košček neba, ki je bil na gosto posut z zvezdami. Skozi duri je pa stopila v hlev velika, velika in črna postava. Gab je zavriskal v groznem strahu, ker je mislil, da je prišla zdaj res kakšna pošast strašit v hlev.

A bil ni polnočni strah, in tudi divja pošast ni bila. Bil je oni kozavi mož. Izpregovoril je s svojim debelim glasom: »Kje pa si, pobič? Kam si se stisnil, da te ne vidim? Oglasi se mi, ker nimam časa, da bi se mudil tu v hlevu.«

»Tu sem — tu na listju sedim,« je odgovoril Gab in se je oddahnil, ko je spoznal, da je res samo kozavi mož prišel v hlev. »Strah me je, stric, joj, tako strah! Lepo vas prosim — izpustite me, saj sem nedolžen in vam nisem storil nič žalega... In lačen sem — in žejen, da bom umrl...«

»Hm,« je zagodel tuji mož sredi teme. »Prišel sem k tebi, da te še enkrat povprašam. Zdaj si znabiti že uvidel, da se z mano ne smeš šaliti. Izpustim te, in te povedem v svojo kočo, če mi boš povedal po resnici. Kam si skril ukradeno ovco?«

Gab je strmel v temo, da bi zagledal moža, a ga ni mogel zagledati, ker je bila tema pregosta. Pa je odgovoril, jokavo odgovoril: »Saj sem vam bil že povedal po resnici, stric, da nisem jaz ukradel vaše ovce. Medved jo je ukradel, stric! Videl sem ga na svoje oči, kako je vlekel vašo ovco v goščavo... Verjemite mi, stric, verjemite in me izpustite!«

»Spet lažeš, spet lažeš!« je zavpil mož. »Pusti medveda v miru, ko ga ni nikjer! Če nisi ti sam izmaknil ovce, jo je pa kdo drugi, in si ti pomagal. Kaj res misliš, da ti verjamem, da si iz Podkórena? Dobro vem, kdo si ti! Malhar si, rokovnjaški malhar, ki so te poslali rokomavhi sem vohunit, da zveš, koliko živine imam jaz tu v Planici. Pa me hočete oropati, in so rokomavhi tebe poslali semkaj. Kar odkrito mi povej, če nisi rokomavh! Pa kam ste skrili mojo ovco? Če to poveš, ti bom dal jesti in piti in te bom prenočil v svoji koči... Zdaj pa povej!«

»Stric! Res sem iz Podkórena — Gab sem, Lipnikov Gab. Ne poznam rokomavhov, niti enega še nisem videl v svojem življenju. Zato pa povem, da se motite, stric! Nisem vam jaz ukradel ovce, niso jo ukradli rokomavhi, ukradel jo je medved, samo medved. Ta jo je požrl...«

A mož ni pustil, da bi Gab dalje govoril. Srdito je cepetnil z nogo in je zarjul: »Tiho mi bodi! Tiho o tistem medvedu! Fant, ti se mi lažeš kar naprej in mi nočeš povedati resnice. Zato te pa pustim tu v hlevu čez noč, tako dolgo te pustim, da prideš k pameti in mi poveš, kam je izginila moja ovca.«

Gab je slišal spet moževe trde korake, slišal, kako so duri zaškripale in zaloputnile. Pa je skočil na noge in je zavpil: »Nikarte, stric — o, nikarte! Vse sem vam povedal po resnici, za kar ste me vprašali... Izpustite me, stric! Umrl bom, če me ne izpustite... Od lakote in žeje vam bom umrl, in jutri boste imeli na vesti mojo smrt... Slišite, stric!«

Trdni zapah pri durih je pa že zaječal rezko; moževi jezni koraki so se oglasili sredi noči in so se oddaljevali, dokler niso utihnili popolnoma. Gab je tipal ob steni in se je plazil ob nji do duri. Stresel jih je z vsemi močmi in je zakričal: »Odprite stric, prosim vas, odprite! Ali slišite, da sem nedolžen? Zato mi pa odprite! Rečem vam še enkrat — odprite mi!«

Gab je pač slutil, da razsaja in vpije zaman in da ne bo nikoli preprosil neusmiljenega moža. Zato je kmalu odnehal in zlezal nazaj do listja. Hudo mu je bilo v srcu, hudo in tako bridko, da bi se bil najrajši na glas razjokal. Pa ni mogel jokati, ker ni bilo solzá v njegovih očeh.

Strah ga je pa postajalo vedno bolj sredi gluhe teme. Tresel se je in strmел s široko odprtimi očmi pred se. Da bi se iznebil strahu, se je naposled skobacal v listje in se popolnoma zaril vanje. Trikrat se je prekrižal in zmolil pet gorkih očenašev... Toda naposled ga je premagala utrujenost. Oči so ga pričeale skeleti, in zato je mižal, samo mižal. Pa je vzdahnil še enkrat in kmalu zaspal... Čudne sanje so hodile tisto noč okrog njega. Videl je kraj sebe grozne, velikanske stvore, ki so gledali nepremično nanj; z dolgimi rokami so mahali in z ostrimi zobmi so režali vanj. Gab pa je hodil po prostranih, pustih krajih, kjer je bilo samo kamenje; vode ni bilo nikjer, in solnce je žgalo, da mu je tekел znoj curkoma s čela in so bila usta suha, tako suha, da ni mogel premakniti niti jezika in poklicati ljudi na pomoč. Gab je taval kdo ve kje — in kam je taval. Samo do rože-ponože je hotel priti, da jo poprosi odpuščanja, ker jo je bil utrgal tako prevzetno. Pa rože ni bilo nikjer več, ker jo je bil pred cerkvijo pohodil Škrbčev Lojz in jo popolnoma pomandral...

Gab je pričel ječati v mučnih sanjah. Toda nenadoma se je prebudil, ker je zaslišal strašen ropot in divje vpitje. Odprl je oči in poslušal. Glasno vpitje je postajalo vedno bolj razločno in je bilo strašno, tako strašno, da je Gabu zastala kri v žilah. —

»Jojmene, zdaj je ravno polnoč«, je spreletelo Gaba.

»Zdaj se je prebudil nočni

strah in znabiti prihaja naravnost proti Gabu. Zavohal me je — pa pride in me pograbi! Najde me tu med listjem... Križ božji! Usmili se me, kdor se me more usmiliti!«

Gab je nametal kup listja nase, da bi ne videl in slišal ničesar več. Toda listje mu ni pomagalo prav nič — še vedno je razločno slišal divje vpitje zunaj hleva. Naposled je pa vpitje le prenehalo. Gab se je oddahnil, ker je mislil, da je strahu zdaj konec. A se je prevaral. Hipoma je namreč prasnilo glasno in rezko ob durih, da so zaškrípale na vso moč in čudno zaječale... »To je strah — to je nočni strah!« je osteklenel Gab med listjem, in mravlje so mu zagomazele po vsem životu.

A ni bil strah. Gab je namreč zaslišal sredi teme debeli glas kozavega moža, ki ga je klical: »Kje pa si, pobič? Ali spiš? Zbudi se in stopi ven!«

Ker je bil Gab ves prestrašen, se je naglo skobacal iz listja. Tipal je ob steni in se priplazil do duri. Zadel je ob moža in zasopel: »Tu sem, tu, stric! Zakaj ste me prišli klicat?«

»Pojdi z menoj!« je velel mož in ga prijel za roko. Vodil ga je iz hleva in zaprl vrata za seboj. Gab se je oddahnil, ko je stopil ven v božjo noč in zagledal nad seboj na prostranem nebu brleče zvezde. Naglo je stopal kraj moža, ki ga je vodil molče preko trate. Pa je premišljal, zakaj da je prišel mož ponj ob tako pozni uri in čemu je vpil prej tako divje. A uganiti ni mogel ničesar. Zato je kar vprašal moža: »Kam me pa peljete, stric? Pa saj mi nemara ne boste spet kaj storili? Nedolžen sem, stric — zaradi vaše ovce sem res nedolžen . . .«

Mož pa ni odvrnil ničesar, ampak je stopal še hitreje. Pa tudi Gab je umolknil in se oziral nemirno v noč. Pred seboj je zagledal luč in vedel, da se bližata koči, ki v nji morebiti stanuje kozavi mož. Okence je bilo razsvetljeno in je prijazno strmelo v črno temo. Dospela sta do koče; mož je odprl duri in potisnil Gaba naprej. Gab je stopil v kočo, in zableščalo mu je pred očmi, ker je prišel tako nenadoma med rdečo svetlobo. Na nizkem, kamenitem ognjišču je gorel velik ogenj, da je bilo prijetno toplo po vsej koči, ki ni imela druge oprave kakor dolg, z bukovim listjem nastlan pógrad in tri široke police, ki so bile pribite k lesenim stenam.

Gab je mežikal in mežikal, ker njegove zaspane oči niso mogle dobro prenesti silne svetlobe. Zato se je stisnil v kot in čakal, kdaj spet izpregovori neprijazni mož. Starec je že stopil preko praga. Duri je zaprl in je sedel na pógrad. — »Sem stopi, pobič, in sedi k meni!« velel je na kratko.

Gab se ni obotavljal, ampak je stopil bliže in sedel na rob pógrada. Nič ni rekel, ampak samo čakal kaj mu bo povedal mož. No, mož je še molčal precej časa in gledal mračno v plapolajoči ogenj. Nazadnje pa je šinil z roko preko nagubančenega čela in dejal: »Pobič, ti si videl včeraj medveda doli v goščavi? Povej mi po pravici in se nikar ne laži! Ali je res pobegnil tisti medved tujemu človeku? Pravil si mi nekaj o tem; zato mi pa povej še enkrat vse, kakor veš!«

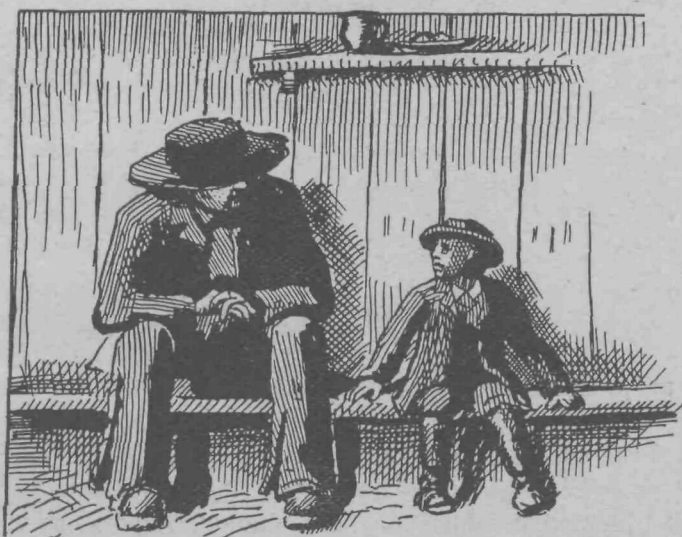
Gab se je zavzel in se začudil, da ni govoril mož nič več tako odurno in neprijazno. Zato se je oddahnil in odvrnil prostodušno: »Vedel bi vam pripovedovati o tistem medvedu! Saj sem sam videl, kako ga je vodil tuj, črn mož po naši vasi. Saj je ta medved celó mene nekaj oplazil po hrbtu, ker sem mu hotel nagajati. Pa sem mu zato vržgel debel kamen v hrbet, da je visoko poskočil. V nedeljo zvečer je pa pobegnil tujemu možu. Sam sem slišal, kako so se razgovarjali pri nas in pri sosedovih o tem. In strah je bilo ljudi, ne veste, kakó strah! In tudi mene je bilo, a še najbolj me je bilo strah včeraj zjutraj, ko

sem videl dolí v goščavi tega medveda. Kako me je pisano pogledal! Mislil sem, da me pogoltne. Pa me ni ...»

»Hm«, je zagodrnjal mož, kakor da še ni prepričan. Toda hipoma je dvignil glavo in je vprašal Gaba: »Pa ovco je nesel v gobcu, mojo ovco? Povej, fant, ali je bila mrtva?«

»Seveda je bila mrtva,« je odgovoril Gab. »Saj sem dobro videl, da se ni genila in ni nič beketala.«

Mož je spet molčal dolgo časa in strmel nekam pred-se. Gab ga je gledal boječe, ker še vedno ni vedel, zakaj ga je mož privedel semkaj v kočó in kaj namerava z njim. Že ga je hotel spet nagovoriti in ga povprašati. A tedaj je mož hipoma zamahnil z roko in dejal: »Pobič, ti ostaneš nocoj pri meni tu v koči. Na pógradu boš spal, da se spočiješ.

Če si lačen in žejen, glej, tam na polici imaš jesti in piti. A da te ne bo več mene strah, ti povem, da ti zdaj verjamem, kar si mi povedal o medvedu. — Tam s police vzemi, kar ti je ljubo! Potem pa lezi na pógrad in zaspi! Zjutraj se pa zmeniva o vsem, kar treba.«

Mož je vstal in odšel naglo iz kočé. Gab se je pa še vedno čudil in ni mogel umeti moževega vedenja. Gledal je na polico, kjer je videl kos suhe svinjine in vrč vode. Ker sta bila njegova lakota in žeja večja kot njegovo čudenje, je skočil na noge in vzel s police jed in vrč. Hlastno je pil in jedel in sedel ves vesel na pógradu. Ko se je zadosti okrepčal, je postavil vrč nazaj na polico. Trikrat je šel po koči, potem se pa vrgel na pógrad in se zadovoljno zleknil. Mežikal je z očmi proti ognju in se neprestano gladil z roko po obrazu.

»Hej, hej! Pa le ne bo nocoj nič črnih strahov in tudi bridke smrti ne bo!« si je govoril. »Premislila se je roža-ponoža in se me usmilila.

Pa sem se že bal v hlevu — no, kaj se bom jaz bal! Nič se mi ne zgodi nocoj, jutri bomo pa videli, kako bo in kaj bo. Do jutri zjutraj se pa še lahko dobro odpočijem tu na toplem...«

Gab se je zasukal proti steni. Zaprl je težke oči in čez čas je že mirno in globoko spal...

R. Bazin-Kriha:

Četrty revež.

ati je zibala svoje dete in pela eno onih starih pesmic, o katerih — kakor o nekdanjih romarjih — ne vemo, odkod so prišle. Pred njo se je na pragu domačije raztezal ozek travnik, ki so ga ovčji zobje sproti na kratko strigli in kjer so se na napetih vrveh sušile plenice in obnošene bele obleke. Nato so se videle bežeče peščene ravnine, druga podobna drugi: vse zapuščene, neobdelane in puste, in če je pihala burja, je na njih zvenel kot srebro redko posejani biček, ko se je dotikal drug drugega. V lepih dneh se je v dalji videlo morje kot svetlobni trak: morje brez ladij in z obrežjem brez globine in zatišja.

Dežela ni bila vesela, toda Julijani je bila všeč, ker je bila v njej rojena. Bila bi neobljudena, če bi ne bilo za domačijo nekaj s kamenitimi ograjami zavarovanih polj, kjer je še precej dobro uspeval oves, zelo dobro pa krompir. Česa rabimo še več za srečo? Julijana ni mislila na to — ali bolje rečeno, nikoli ni razmišljala o tem. Ljubila je svojo Jazbino, zadnjo kmetijo, ki je kot sablja štrlela v pesek. Rada je imela svoje štiri otroke in svojega moža, ki ga je vzela revnega in ki je v znoju skrbel za družino: zdaj je kopal zemljo, zdaj spravljal halogo (morski izmeček) ali pa s starejšim sinom metal mrežo v morje. Zelo so se ji smilili berači, ki so hodili mimo, in v svojih šesterih ljubeznih in eni usmiljenosti po pravici ni nikomur zavidala življenja.

Tistega večera je bilo sivo, težko vreme, ki je ožilo obzorje in ni kazalo prave ure. Vendar pa se je zdaj solnce spravljaló spat. Droben dež je padal skozi dimnik na pokrovko vrh lonca in cvrčal na žerjavici. Mož je oil s sinom Hervejem na morju, žena pa je zibala najmanjšega otroka in pela brezkončno pesem dolgih čakanj:

Ura ni še sedem in pol.
Slišiš burjo, ki divjá?
Jo slišiš, ko buči in piha?
In z neba dež naliva.

Ob hrupu nevidne pregraje, ki se je odprla in spet zaprla na dvorišču, se je Julijana zganila. Poslušnila je. Samcat korak je odmeval po razmočenih tleh.

»Nista ona,« je pomislila.

Mož, ki je nosil na koncu palice premočen zveženj, se je kot senca prikazal v odprtini vrat. Zbala se je Julijana, ker je bila sama. Videla je samo dvoje rusih oči, ki so jo gledale, in brado pocestne barve, na pol belo, na pol plavo, razkuštrano v slabem vremenu in razmočeno v dežju.

»Kaj bi radi?« je dejala. »Prenočišča?«

Mož ni odgovoril in je samo prikimal.

Zdelo se ji je, da ga pozna; zakaj Jazbina je ležala na samem, proč od mest in vasi, in večkrat so v njej prenočevali potniki in postopači.

»Pojdite na skedenj; lezite na slamo, ki je tam nastlana. Mož vam bo kmalu prinesel večerjo; slišim, da prihaja.«

Slišala je le svoje srce, ki je govorilo: »Pridi, pridi!« in ki se je zdaj umirjalo. Mislila je na dojenčka in mirno je pela naprej, ko se je berač odstranil.

Ura ni še osem in pol...

Imela je še mlad, ozek obraz in pod kostanjevimi, na pol pokritimi lasmi črne oči, ki so rade jokale, se hitro vznemirile in se le redkokdaj smejale in še to le za hip. Bila je v njej zares prava mati, vsa preprosta, ki je v samoti polj ostala nedotaknjena. Kadar je Julijana hotela, se je krepki in sirovi mož skoraj vedno vdal; nezavestno je imel občutek popolne varnosti v hiši, ki jo je ona urejala brez hrupa in brez počitka, in on, ki je bil vedno zunaj v vetru obrežja ali morja, je kazal bele zobe, kadar je prišel domov.

Roka, ki je zibala, je zmanjševala potegljaje. Potem se je stresla in spustila pleteno košaro, ki ni več tožila. Veter je pa še huje stokal okoli hiše, in mati je postala uboga samotna žena, ki je čakala in tarnala.

Da se ne bi plašila, je vstala in pripravljala večerjo. Minilo je še pol ure; nastala je noč. Naenkrat:

»Glej nas!« je rekel mož. »Lačen sem. Slab lov sva imela!«

Vstopil je. Bil je pol kmet, pol mornar, oblečen v plavo platno in pokrit z rumeno, povoščeno čepico. Njegova glava z globokimi, črnimi očmi

se je sklonila v senco sobe, da bi poiskala mater, ki se je sključila poleg ognjišča in kuhala juho. Žena ga je opazila, ga pozdravila z glavo in se nasmehnila sinu, ki je skušal gledati preko očetove rame.

»Dober večer, mama!«

Objela je velikega sina, ki ji je nudil od soli in megle vlažna lica, in vžgala svečo, s katero je dozdej varčevala. Plamen je osvetlil košaro ob steni, kjer so capljale tri rdečkaste, kot vaze pobarvane ribe pod dvema rakovicama (majhen morski rak) z zvezanimi škarjami, podobnimi marmornatemurodu.

»To bo juha za jutri,« je rekel mož. »Morje je prehudo. Jejmo!«

(Nadaljevanje.)

J. E. Bogomil:

Previdnost, previdnost!

Istega leta je padlo na kupe in cente snega. Strehe so ječale, in ceste so bile kakor strelni jarki. Marsikateri gospodar je šel na streho in je razmetaval in odkidaval pretežko breme, vozniki so pa robantili, da ni več vredno živeti in se preganjati po takim svetu.

Proti sredi zime se je pa vreme naenkrat omečilo. Zapihal je jug in prignal črnkaste deževne oblake. Sneg se je ujužil, sesedel, in z marsikatero streho se je slišal »čof, čof, čof!« — sneg je padal rahlo, počasi, kosce za koscem v luže.

»Čof, čof, čof!«

Tisto čofotanje je bilo, kar je spravilo Poljančevega Tineta izpod strehe. Kaj je bilo takrat za njegove oči lepšega kakor gledati, kako se trga sneg zdaj tu zdaj tam in pada z večjim ali manjšim pljuskom na zemljo.

Samega gledanja se je pa Tine kmalu naveličal. Pri durih je stala lopata. Tine jo vzame v roke, vrže parkrat sneg od sebe in malo odpre pot proti hlevu. Takrat je pa spet zdrsnil sneg raz streho. Tine pogleda. Pa bi res ne bilo napačno, če bi poskusil ... Nastavi lopato, in sneg cepne nanjo. Parkrat vzdrži, a tretjič, četrtič mu vzame lopato.

Toda huje poprime in spet zmaga.

»Fant, pazi, da kaj nate ne pade!« Tako oče.

»O, saj ne bo. — Poglejte, kako lepo pada!«

»Fant, pazi, pravim! Če bo padlo nate, ne bo lepo.«

Tine je poslušal, pa sproti pozabil očetovo besedo.

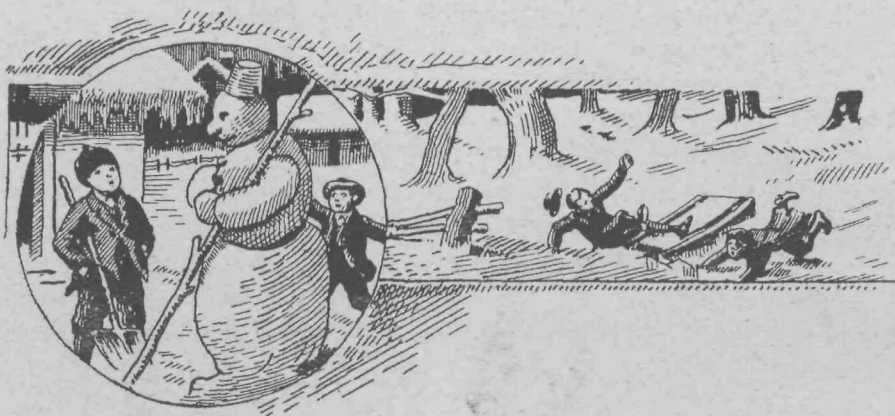
Naenkrat pa zagrmi »buuuu —!«, kakor da se kaj podira. Tine zavpije — prepozno, preslabo — kdo bo slišal njegov glas skozi tako grmenje in bučanje plazu?

Očeta je zaskrbelo: Kaj je pač s Tinetom?

Šli so, in vsa družina je šla. Klicali so ga, pa nič odmeva. Začeli so iskati v plazu in kmalu so zadeli na lopato. Počasi, narahlo so odmetavali in slednjič odkidali Tineta, vsega trdega. Malo je manjkalo, pa bi bili zapeli zvonovi tisti večer pesem smrti, in ljudje bi bili govorili: Tistega leta, ko je Poljančevega Tineta plaz podsul...

Leopold Turšič:

Naš župan.

Župan, naš sneženi gospod župan,
na sredi vasi stoji,
na glavi župansko kučmo ima
in žezlo v rokah drži.

„Oj, dobro jutro, gospod župan!“
Odkrijemo se mu vsi.
Gospod župan pa ne odzdravi nič,
gospod župan — molči.

Gospod župan je moder tako,
da niti ne migne z očmi,
če naša se vojska zbira pred njim
in žuga mu s pestmi...

Gospod župan naj bi mislil to,
da smo izvolili ga mi,
in kadar je vojska, naj zine vsaj,
s katerimi on drži. —

Zamera sèm in zamera tja —
gospod župan strmi:
on gleda in vidi v daljavi smrt —
pomlad se mu v prèstol reži...

„Tedaj pa z Bogom, gospod župan,
že solzne imate oči...
Vsaj mrzlo bi roko nam dali v slovo...“
Gospod župan — molči...

Zanimive pripovedi profesorja Silvestra.

8. Potovanje na luno.

(Nadaljevanje.)

rofesor je nadaljeval: »Povedal sem vam že, da je izmed vseh nebesnih teles luna najbližja naši zemlji, pa da je tudi najbolj poznata in poleg solnca najzanimivejša naša soseda. Oddaljena je luna od zemlje le 380.000 km. Popotnik bi prehodil to daljavo v desetih letih, če bi hodil noč in dan. Seveda pa ta razdalja ni vedno enaka. Mesec se približa zemlji celo na 365.200 km in se ji oddalji največ na 403.600 km.«

Da obide luna pot okrog zemlje, rabi natančno 27 dni 7 ur 43 minut. V tem času dovrši svoj polni krog.

Po obsegu je luna ali mesec petdesetkrat manjša od naše zemlje. Njen premer znaša 3473 km. Ako bi gledali z meseca na zemljo, bi se nam videla zemlja v premeru trikrat in dve tretjini večja.

In kakšno je neki lunino površje? Videli ste ga, otroci, z daljnogledom. Pa kaj ste opazili?«

Vsi smo se takrat oglasili:

»Gore, pa morja, pa ceste, pa vodel!«

»Pa kaj še?« je silil gospod profesor v nas. Mi smo molčali. Nihče ni vedel povedati kaj več. Zato se je profesor po svoji stari profesorski navadi nekoliko razhudil, pa nas je začel oštevati, češ:

»Grinte zanikarne, slabe ali pa površne oči imate! Čudno, da niste opazili na luni še tudi slonov in velblodov, vojakov in kanonov, smrdokaver in vrabcev. Pa saj z vami tako nič ni. Že vidim, da vam moram razložiti vse bolj podrobno.«

Spet je potegnil dobri mož precejšen ščep tobaka, obrisal svojo jezo in tobak z nam že dobro poznanim višnjevim robcem, pomlaskal z jezikom, pa ošvrknil z očmi nekatere izmed nas, ki so pričeli šepetati.

»Že s prostim očesom in toliko bolj še z daljnogledom opazimo na mesecu različne temne lise in pege: V prejšnjih vekih so imenovali te pege »morja«, in to ime se je ohranilo še tudi dandanes, dasi vemo, da na mesecu ni vode. Nekatere teh peg imenujemo »rodovitno morje«, »mirno morje«, »kritično morje«, »jasno morje« itd., seveda vsa brez vode. Dognano je namreč, da na mesecu ni vode in tudi ne zraka, zato je tam vsako takšno življenje, kot je na zemlji, izključeno. Ker se pa mesec pri svojem obteku zasuče obenem tudi okrog svoje osi, ima vsaka točka na njem 14 dni dan in 14 dni noč. Pri tem štirinajstdnevem obsevanju od solnca se pa površje meseca brez dvoma tudi zelo razgreje, v štirinajstdnevni noči pa spet popolnoma ohladi. To tembolj, ker ondi ni ozračja, ki bi oviralo to ohlajenje. Toplino na površju lune cenijo podnevi na 50 do 100 stopinj Celzija in še čez, a površje se po solnčnem zahodu takoj spet shladi, morebiti na — 200 stopinj Celzija in še nižje.«

Tu se je odkašljajl stari profesor, odprl spet svojo tobačnico, dobro potegn timer parkrat duhana v svoj široki nos, otresel prste ter s svojim starinsko - višnjevim robcem ne ravno fino osnažil svoj nos, brado in brke. Med nami pa se je ta in oni na tihem namuznil in šepetnil kako opazko na račun manj priporočljivih navad gospoda Silvestra.

Ko je bilo vse to v redu, je začel profesor iznova z bolj živahn timer glasom, rekoč:

»Tako, otroci, zdaj sem vas že nekoliko napasel s suhoparno učenostjo o luni; zdaj bom pa še nekaj dostavil, pa na način, ki vas bo veliko bolj zanimal. Povedal vam bom namreč, kako se je Dolarjev Peterček vozil na luno.«

Vsi smo tedaj posluhn timer in radovedneje obrn timer ob teh besedah svoje oči v gospoda profesorja. On pa je nadaljeval:

»Tam gori blizu primorske meje stoji na prijaznem griču mogočen kmečki dom, kjer se pravi: pri Dolarjev timer. Tam so imeli pred leti učenega profesorja, brata gospodarjevega. Ta profesor je v svoj timer mlajš timer letih poučeval zvezdoslovje po razn timer slavn timer nemških in francoskih visok timer šolah. Na svoja stara leta se je pa vrn timer v domovino in se nastan timer v Ljubljani. Od tam je pa zlasti v poletn timer mesec timer kaj rad zahajal na svoj rojstn timer dom. In kadarkoli je priš timer, vselej so se ga razvesel timer — ne samo domači, ampak tudi bližn timer in celó daljn timer sosedje. Radi so ga namreč posluš timer, ko jim je ob nedelj timer popoldnev timer, včas timer pa tudi med tedn timer, pozno v noč razkrival in opisoval tajn timer zvezd. Kajpada se je z zanimanj timer udeležev timer teh predavanj tudi Dolarjev Peterček, ki je obiskoval baš tedaj četrti razred na domači ljudski šoli in je že tuintam kaj malega sliš timer o zvezdah.

Zgodilo se je pa nekoč, ko je Peterček že pozno v noč posluš timer svojega strica o zvezdah, da je sredi pripovedovanja trdn timer zaspal. Tedaj je pa pristop timer njegova skrbn timer mamica in Peterčka kar takega, kakršn timer je bil, odnes timer v njegovo spaln timer. Tam ga je slekla in polož timer na njegovo postelj, ne da bi se Peterček prebud timer. Še križ mu je nared timer, ga Bogu in Materi božji priporoč timer, pa ga je prepust timer varstvu njegovega angela varuha in sladk timer sanjam.

(Nadaljevanje.)

Drobiž.

Ruski običaji.

(Priobčil V. M.)

Slovenec, ki je preživel še pred svetovno vojno več let na Ruskem, je pisal domov več pisem, v katerih popisuje ruske šege in navade. V naslednjem podajamo iz teh pisem bralcem in bralkam »Vrtca« popis ruskega pusta, ruske Velike noči in ruskega Spomina vernih duš. Pisma so bila pisana l. 1913.

Ruski pust.

Včeraj je bil — pravi poročevalec — pustni torek za katoličane, za Ruse se je pa končal predpust in pust že *prošlo* nedeljo. Kakor vidite, imajo Rusi potemtakem dva dni več posta kot pa katoličani. Zato pa tudi pusta nekoliko bolj poženejo.

Zadnji trije dnevi predpusta, to je petek, sobota in nedelja so pravi pustni dnevi. Vendar tudi te tri dni ni kakih posebnih balov in maškarad. Te tri dni se Rus zabava, je in pije doma. Kamor prideš te tri dni — in v teh dneh Rusi ne delajo drugega, kot da obiskujejo vse znance, po vrsti enega za drugim — povsod najdeš mizo pogrnjeno z najrazličnejšimi jedmi in pijačami.

To je nekaj posebnega na Ruskem. Tu ni tako kakor pri vas na Slovenskem, kjer se v začetku, če kdo pride na obisk, nekoliko pogovarjajo, potem mu prinese vina ali piva, potem šunke; ko to poje, morda še kakega zajca in nazadnje še kavo. Lepo po vrsti, eno za drugim.

Na Ruskem je drugače. Tu je že vse na mizi, ko stopiš v sobo, in vse ostane spet na mizi, ko odideš. Tu stoji vodka, konjak, vino, pivo, limonada, kislá voda, razne vrste klobas, šunka, telečja pečenka, svinjska pečenka, nadevan prašiček (tri tedne star, ruska posebnost!), divja raca, žolica, peršut, slanik, sardine, gorčica, kisle kumare, torta, kolač, krap, sir, sirovo maslo in ne vem kaj še vse. To vse stoji po sredi mize, in ko prideš, ti prinesejo le krožnik, in potem moreš jesti, kar hočeš in v kateremkoli redu hočeš. Le dve stvari se vselej

sproti nosita na mizo in se moraat jesti topli, to je: »blini« in čaj.

Blini so neka posebna ruska jed, ki jo pripravljajo zlasti pred pustom. To so na maslu pečene male plošče, in ko ti jih prinesejo na mizo, jih še poliješ z maslom in smeteno. To je zelo močna jed, in vselej se gosti skušajo, kdo bo snedel več blinov. Pravi Rusi jih snedo naenkrat do 30, tujci pa imajo 4 ali 5 dosti. Seveda si Rusi pri tej nezmernosti skoro vsi pokvarijo želodce. Tukaj so morali zadnji teden trem operirati trebuh, ker so se prenajedli blinov.

Ima pa pust tudi od blinov ime. Blini so vsi masleni (na maslu pečeni), in rusko se imenuje pust »maslenica«. Vendar pripovedujejo, da sedanji običaji niso nič proti temu, kakor so opravljali na Ruskem pred leti »maslenico«. Tedaj so bile ves teden zaprte vse trgovine in prodajalne, nihče ni delal, ves teden so samo veseljačili, pili in jedli. Niso pa hodili le znanci k znancem, marveč mogel si iti v vsako hišo in povsod so te pogostili. Zadnja leta so pa začeli prihajati v deželo tujci, ki so pač sprejeli precej ruskih navad, a prav tako so Rusi sprejeli mnogo tujih navad.

Tujci, ki se večinoma pečajo s trgovino, pa svojim uslužbencem ne dovolijo, da bi veseljačili in pijančevali ves teden, in zato so tudi Rusi precej popustili. Vrhu tega je bila pred nekaj leti na Ruskem vsa hrana silno poceni, skoro zastonj, a zadnji čas se je vse neverjetno podražilo.

Slovstvo.

Kamposteljski romarji. Pevska igra v treh dejanjih. Libreto P. Hugolin Sattnerjeve opere »Tajda«. Spisal dr. Ivan Pregelj. V Ljubljani 1925. Založila Jugoslovanska knjigarna. Cena Din 10.—. Igra bo dobrodošla tudi podeželskim odrom, ker vloge niso težke. Pestra, duhovita vsebina nudi tudi čitatelju posebne vrste umetniški užitek. Priporočamo v nakup za učiteljske knjižnice. »Kamposteljski romarji« sicer ne spadajo v visoko literaturo, pač pa bodo lepa cvetka v mistični gredici žive vere našega naroda.

1. Rešitev skritih imen v 5. števil.

Klara, Adela, Eva, Marija, Ivana, Roza, Ana, Antonija, Neža.

2. Rešitev podobnice v 5. števil.

Če se gradovi podirajo, je veliko prahu.

3. Rešitev računske naloge v 5. števil.

4	29	12	37	20	45	28
35	11	36	19	44	27	3
10	42	18	43	26	2	34
41	17	49	25	1	38	9
16	48	24	7	32	8	40
47	23	6	31	14	39	15
22	5	30	13	38	21	46

4. Rešitev konjička v 5. števil.

Komur milost kruh deli,
ta življenja pol živi;
kogar hrani svoje delo,
ta živi življenje celo! A. Medved.

3. Večna pot.

(Miroljub.)

A M E J
V O O G
Ž N T E
R A J Ž
K I N O
T S P E
E M T I
B E A M
E S A G
G A R E
O K A S

Če boš prav hodil, boš dobil lep izrek.

1. Paznica.

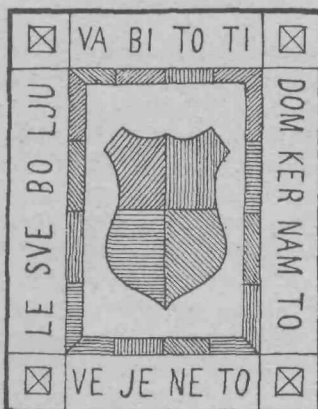
(Miroljub.)

Kopitar, Hanibal, obratovodja, vejevje, pomlad, Radoslav, tiskarna, birokratizem, mašništvo, stvarjenje, svarilo, Retje, vstopnina, barometer, prestiž.

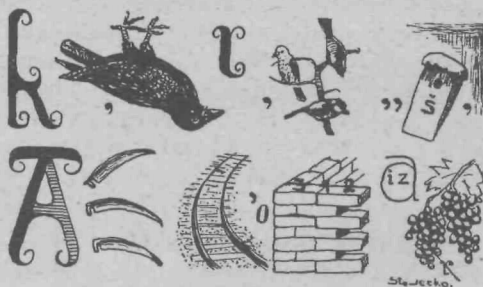
Vzemi iz vsake besede po tri črke. Če boš prave pogodil, moraš dobiti pregovor.

2. Grb.

(Miroljub, Kočevje.)

4. Podobnica.

(Rešitev in imena rešilcev — ki se sprejemajo le tekom 10 dni po izidu lista — v prihodnji številki.) Objavijo se le imena rešilcev vseh zagonetk.

Listnica uredništva.

Novšinčar: Zelo pridni ste in zavzeti za svojo lepo domovino, toda pesnitve bi rabile še obilo poprave, da bi mogle kot primerne med svet. Zato oprostite! Hvala za trud.

Joško M.: Zgodba o strahovih bi na mladino ne vplivala ugodno.

Sele na K.: Bomo priobčili, da le dobimo prostora. Lepa hvala.

Fratinovec: Dobrodošlo. Samo potrpljenja prosimo. Tvarine toliko, prostor pa tako skopo odmerjen. Zahvala.